

KATAR-TÜRKİYE DOĞALGAZ BORU HATTI PROJESİNİN CANLANDIRILMASI

Bekir Caner ŞAFAK

Misafir Araştırmacı

Analiz No : 2024 / 26

25.12.2024

Katar-Türkiye Doğalgaz Boru Hattı Projesi, Katardaki doğalgazın Avrupaya sevki amacıyla dünyanın en büyük doğalgaz sahası olan Güney Pars/Kuzey Kubbe Gaz-Yoğunlaşma sahasından[1] elde edilen gazın Katarın Ras Laffan bölgesinden başlayarak sırasıyla Suudi Arabistan, Ürdün ve Suriye güzergahı ile Türkiyeye ulaşmasını ve Ankarada Nabucco boru hattı ile birleşerek oradan da Avrupaya ikmalinin gerçekleşeceği bir tasarıydı.[2] Jeopolitik açıdan kritik önem taşıyan bu tasarı, 2000li yılların başında Katarın doğalgaz ihracatını genişletme ve kendisini küresel enerji piyasalarında baskın bir oyuncu olarak kurma stratejisinin bir parşası olarak ortaya çıkmıştır ancak 2009 yılında Esad, önerilen bu anlaşmayı imzalamayı reddetmiştir. Esad hükümeti, bunun yerine Tahranın jeopolitik hedefleriyle daha yakından uyumlu bir alternatif olan İran-Irak-Suriye projesini desteklemiştir. Bölgede 2011 yılında Suriye iç savaşının başlamasının ardından Katar Türkiye boru hattı projesi, hayata geçirilemez bir duruma gelmiş ve on seneden uzun süren iç savaş süresince rafa kaldırılmıştır. Suriyedeki Baas rejiminin devrilmesinin ardından ise proje tekrar güncel hale gelmiştir.[3]

Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Türkiye ile Katar arasında uzun süredir askıya alınan boru hattı projesinin Esad rejiminin devrilmesinin ardından yeniden canlandırılabileceğini, bu projenin gerçekleşmesinin Suriyenin ülkesel bütünlüğe ve istikrara kavuşması durumunda mümkün olabileceğini ve hattın güvenliğinin sağlandığı taktirde olağanüstü bir fırsat olabileceğini ifade etmiştir.[4] Hattın uzunluğu ile inşa maliyeti ve Suriyenin henüz istikrarlı olmaktan uzak oluşu göz önüne alındığında projenin mümkünlüğü sorunu gündeme gelmektedir. Uluslararası piyasalardaki doğalgaz fiyatları ile doğalgaz talebinden, bölgedeki güvenliğin ve istikrarın tesisine kadar bu meselede birçok değişken bulunmaktadır.

Katar-Türkiye Doğalgaz Boru Hattı Projesinin Gerçekleşebilirliği

Suriyedeki rejimin devrilmesi, Ortadoğu jeopolitiğinde bölgesel iş birliği ve enerji altyapısı projeleri için yeni fırsatların doğabileceği bir döneme kapı aralamaktadır. Bu fırsatların en önemlilerinden birisi de doğalgaz tedarik yollarını dönüştürme ve Avrupanın enerji güvenliğini arttırma potansiyeline sahip olan Katar Türkiye boru hattı projesidir. Esad sonrası dönemde Körfez ülkeleri, Türkiye ve Avrupa ülkeleri arasında yeni iş birlikleri beklenmektedir. Türkiye ile iş birliğine hazır bir Suriye yönetiminin boru hattı projesi için uygun bir zemini sağlamasıyla Ortadoğu ve Avrupadaki enerji dinamikleri potansiyel olarak yeniden şekillenebilir. Bununla birlikte yapılabilirliği açısından proje, finansal ve çevresel etkenler hesaba katılarak iyi değerlendirilmeli ve tartışılmalıdır. Suriyedeki değişim bir yandan yeni fırsatlar sağlarken mevcut durumda hala önemli güçlükler de sürmektedir, bu bakımdan proje analiz edilirken bölgesel iş birliğinin gerekliliği ve Avrupanın karbon nötr hedefinin yanı sıra Suriyedeki siyasal istikrarsızlık ve değişen küresel enerji piyasaları da değerlendirmeye alınmalıdır.

Katar açısından değerlendirildiğinde her ne kadar LNG (sıvılaştırılmış doğalgaz) sevkiyatları küresel pazarda hakim olsa da Kuzey Sahasından Avrupaya doğrudan bir rota ile sevki mümkün kılacak bu boru hattı projesi, daha maliyetli ve lojistik açıdan daha riskli olan deniz yolu taşımacılığına kıyasla avantajlar sağlayacaktır. Jeopolitik nüfuzunun artmasıyla beraber Katar, bir yandan Türkiye ve Avrupa ile olan ekonomik bağlarını güçlendirirken diğer yandan da Avrupa enerji pazarında Rusya ile rekabet edebilecek ve İranın boru hattı inisiyatifleriyle bölgesel enerji akışını kontrol etme girişimlerine karşı koyabilecektir. Bunun yanında boru hattı projesi, Avrupanın artan enerji talebini karşılamak için daha uygun maliyetli ve ölçeklenebilir çözümler sunmaktadır. Avrupa, Asya ve Ortadoğu kavşaklarındaki stratejik konumu dolayısıyla uzun süredir doğal bir enerji geçiş merkezi olarak konumlanan Türkiye, TANAP ve TürkAkım gibi başlıca boru hatlarına ev sahipliği yaptığı göz önüne alındığında Katar Türkiye boru hattının da Türkiyenin küresel enerji piyasalarındaki önemini daha da pekiştireceği çıkarımı yapılabilir. [5]

Avrupanın Enerji Güvenliği Bağlamında Katar – Türkiye Doğalgaz Boru Hattı

Katardan başlayıp Türkiye üzerinden Avrupaya uzanacak bir doğalgaz boru hattı projesinin, bir yandan kaynak ve güzergah çeşitliliğini gerçek anlamda sağlayarak arz güvenliğine katkıda bulunacağını diğer yandan da maliyetleri düşürebileceğini çıkarsayabiliriz.[6] Katar-Türkiye doğalgaz boru hattı, ABnin enerji güvenliğini sağlamlaştırırken Avrupanın enerji arzını etkileyebilme kabiliyeti sağlayacağından Türkiyenin de nüfuzunu arttıracaktır.[7] Ekonomist Christian Stoffaëse göre Katar-Türkiye doğalgaz boru hattı projesi, Rusyayı bir ölçüde devre dışı bırakıp LNG taşımacılığından kaçınmayı mümkün kılacağından arz güvenliği için orta ve uzun vadeli potansiyele sahiptir. [8]

Türkiye ile Katar Arasında Su Yönetimi Alanında İşbirliği

Bu projeyi, Türkiye ile Katar arasındaki su yönetimi alanındaki iş birliği ile birlikte değerlendirmek de mümkündür. Katar, petrol ve doğalgaz kaynakları bakımından zengin olsa da, su fakiri bir ülkedir. Katar, su tüketimi toplamının yüzde 50sini desalinizasyon yöntemiyle yani deniz suyunun tuzdan arıtılmasıyla elde etmekte, yüzde 14ünü de kullanılmış suyun arıtılması yoluyla elde etmektedir. Deniz suyunu arıtma yöntemi, bir taraftan deniz kaynaklarının kirlenmesine sebep olurken diğer taraftan da çok fazla enerji tüketimine sebep olmaktadır.[9] Kataın su kaynaklarına olan bu talebi göz önünde bulundurulduğunda doğalgaz boru hattı projesine paralel bir boru sistemi ile bir su sevki projesinin de gerçekleştirilmesi değerlendirilebilir. Burada Türkiyenin kendi sınırları içerisinde doğup kendi kıyılarından dökülen akarsuları öne çıkmaktadır.

Türkiye, doğalgaz yollarının üzerinde olan ve hidropolitik açılımlar yapabilecek kapasitede bir ülke olarak geçmişte su projeleri gerçekleştirmiştir.[10] Bunlardan biri Manavgat Çayı Su Temin Projesidir. İlk kez 1987de Ortadoğuda su sıkıntısı çeken ülkelerin içme suyu ihtiyacını karşılamak amacıyla proje gündeme getirilmiş ve 1998de tesis açılmıştır ancak faaliyete geçirilememiştir ve atıl durumdadır.[11] 2004 yılında Manavgat Tesisinden İsraile su satışını öngören anlaşma da 2006 yılında karşılıklı olarak feshedilmiştir.[12] Bir diğer proje ise Türkiyenin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin (KKTC) su sorununa köklü bir çözüm getirmek amacıyla hayata geçirdiği Türkiyeden KKTCye Su Temini Projesidir. Proje kapsamında 2015ten bu yana Mersindeki Alaköprü Barajından askılı boru sistemiyle Girnedeki Geçitköy Barajına su aktarılmaktadır.[13] Benzer sistemli bir projenin de Katar başta olmak üzere, güzergah üzerindeki ülkelerin su ihtiyacına yönelik bir çözüm olarak çalışılması, Türkiye için kazan-kazan iş birliğini sağlayabilecek bir fırsat olabilir.

Sonuç

Genel bir değerlendirmeyle Suriyedeki rejimin devrilmesinin Suriyede yeni bir siyasal gerçeklik yarattığı ve uzun süredir rafta bekleyen Katar-Türkiye doğalgaz boru hattı projesi için bir fırsat yarattığı yorumu yapılabilir. Bununla beraber projenin siyasal istikrarsızlıkların, değişen ittifakların ve bölgesel rekabetlerin hakim olduğu bir alanda gerçekleşeceğini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Dolayısıyla projenin başarısı, bölgesel ve uluslararası aktörlerin iş birliğine bağlı olacaktır. Boru hattı projesi, transit ülkeler için ekonomik fırsatlar sağlarken Avrupa için de enerji güvenliğinin güçlenmesi ve tedarik yollarının çeşitlenmesi manasına gelmektedir. Bu avantajlar projeyi kısa ve orta vade için çekici bir hale getirse de jeopolitik gerilimlerin, güvenlik sorunlarının ve doğalgaz talebindeki potansiyel düşüş gibi risklerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu risklere karşı faydaları dengelemek, projenin nihai fizibilitesi için önem taşımaktadır. Suriye yeni bir döneme girerken siyaset planlayıcılarının ve yatırımcıların ekonomik anlamda yeniden yapılanma ihtiyaçlarını, siyasal dönüşümü ve bölgesel dinamikleri iyi değerlendirmesi gerekmektedir.

[1] Basra Körfezinde bulunan bu doğalgaz kondensat sahasının Güney Pars bölümü İranın, Kuzey Kubbe bölümü Kataın karasularındadır.

[2] Wikipedia: Qatar Turkey pipeline, Wikimedia Foundation, son değiştirilme tarihi 16 Aralık 2024, 08.07 (UTC), https://en.wikipedia.org/wiki/Qatar%E2%80%93Turkey_pipeline.

[3] Murat Temizer, Katar-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı Suriye'de Baas Rejiminin devrilmesiyle tekrar gündeme geldi. *Anadolu Ajansı*, 14 Aralık 2024. https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/katar-turkiye-dogal-gaz-boru-hatti-suriyede-baas-rejiminin-devrilmesiyle-tekrar-gundeme-geldi/3424403.

[4] Handan Kazancı, Türkiye-Qatar natural gas pipeline could be revived, says Turkish energy minister. *Anadolu Agency*, 10 Aralık 2024. https://www.aa.com.tr/en/energy/energy-diplomacy/turkiye-qatar-natural-gas-pipeline-could-be-revived-says-turkish-energy-minister/46164.

[5] Douglas C. Youvan, The Geopolitical Implications of Assad's Fall: Revisiting the Feasibility of the Qatar-Turkey Pipeline. Aralık 2024. DOI:10.13140/RG.2.2.29208.71683.

[6] Aslıhan Erbaş Açıkel, Katar-Irak-Türkiye-Avrupa Doğal Gaz Boru Hatti Projesi Mümkün Mü? Uluslararasi Enerji Politikalari ve Riskler Çerçevesinde Bir Değerlendirme, *Middle Eastern Analysis / Ortadogu Analiz* 3, no. 28 (2011): 57 https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,sso&db=asn&AN=67661436&lang=live.

[7] Ariscynatha Putra Ingpraja, Political Implications of Turkey Qatar Gas Pipeline Construction on European Union Energy Security, *Journal of International Studies on Energy Affairs* 1, no. 1 (2020): 43-61, 10.51413/jisea.Vol1.Iss1.2020.

[8] Christian Stoffaës, The Arab gas pipeline project makes it possible to bypass Russia and avoid the long LNG tanker journey from Qatar. *Le Monde*, 18 Temmuz 2022. https://www.lemonde.fr/en/opinion/article/2022/07/18/the-arab-gas-pipeline-project-makes-it-possible-to-bypass-russia-and-avoid-the-long-lng-tanker-journey-from-qatar_5990543_23.html.

[9] Canan Coşkun, Katarla su anlaşmasında bilinmesi gerekenler: Kime yarıyor? Tehlikeler ne? *Diken*, 8 Nisan 2021. https://www.diken.com.tr/katarla-su-anlasmasinda-bilinmesi-gerekenler-kime-yariyor-tehlikeler-ne/.

[10] Dursun Yıldız, Doğu Akdeniz ve Manavgat Çayı Su Temin Projesi. *TMMOB Su Politikaları Kongresi*, https://eski.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/9162.pdf.

[11] Adem Demir, Manavgat Barışı Suyu Projesi unutuldu, sudan para kazanmak hayal oldu. *Independent Türkçe*, 14 Kasım 2019. https://www.indyturk.com/node/91776/haber/manavgat-bar%C4%B1%C5%9F%C4%B1-suyu-projesi-unutuldu-sudan-para-kazanmak-hayal-oldu.

[12] BN:3 - 6 Nisan 2006, Manavgat Nehrinden İsrail´e Su Satışı hk., T.C. Dışişleri Bakanlığı, erişim (23 Aralık 2024): https://www.mfa.gov.tr/bn_3---6-nisan-2006_-manavgat-nehrinden-israil_e-su-satisi-hk_.tr.mfa.

[13] Serkan Avcı, 'Asrın projesi' askılı boru sistemiyle Anadolu'dan KKTC'ye su taşıyor. *Anadolu Ajansı*, 19 Ekim 2020. https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/asrin-projesi-askili-boru-sistemiyle-anadoludan-kktcye-su-tasiyor/2011317.

Yazar Hakkında :

Bekir Caner ŞAFAK, 2022 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (Mülkiye) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden mezun olmuştur. Yüksek lisans derecesini 2025 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Bölümü'nden "Liberalizm - Demokrasi Gerilimi: Temsil Siyasetine Karşı Antagonistik ve Agonistik Siyaset" başlıklı tezi ile almıştır. Halihazırda Ankara Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi doktora adayıdır.

Lisans öğrenimi sırasında sırasıyla AVİM (2021), T.C. İçişleri Bakanlığı (2021) ve T.C. Ankara Valiliği'nde (2022); mezun olduktan sonra da Erasmus+ programı çerçevesinde Finlandiya'nın Helsinki şehrinde özel bir şirkette olmak üzere staj faaliyetlerinde bulunmuştur.

Şafak, Aralık 2024 tarihinden bu yana AVİM Misafir Araştırmacısıdır.

Atıfta bulunmak için: ŞAFAK, Bekir Caner. 2026. "KATAR-TÜRKİYE DOĞALGAZ BORU HATTI PROJESİNİN CANLANDIRILMASI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2024 / 26. Aralık 25. Erişim Kasım 02, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Analiz/KATAR-TURKIYE-DOGALGAZ-BORU-HATTI-PROJESININ-CANLANDIRILMASI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır